

Voor vrouwen,

Is de emancipatie van de Nederlandse vrouw anno 2005 voltooid? En is ook de weg naar 'gelijkheid' tussen man en vrouw geplaveid volgens het beeld dat de eerste vrouwelijke arts dr. Aletta Jacobs (1854-1929) voor ogen stond? Minister De Geus (Sociale Zaken, Werkgelegenheid en Emancipatie) vindt van wel. Hij wil dat de 'portefeuille emancipatie' over alle ministeries wordt verdeeld. Maar zolang nog steeds minder dan tien procent van alle Nederlandse hoogleraren vrouw is, kan van een einde van de emancipatiestrijd in de wetenschappelijke wereld geen sprake zijn, vindt de Leidse immunoloog Els Goulmy.

Het was tijdens een bijeenkomst in het kader van 'De Borstkankermaand' in oktober 2004 dat prof. dr. E.A.J.M. Goulmy, hoogleraar transplantatiebiologie te Leiden, een spontane ingeving kreeg. Als genodigde voor deze bijeenkomst, georganiseerd door de cosmeticafabrikant Estée Lauder, BorstkankerVereniging Nederland (BVN) en KWF Kankerbestrijding, merkte zij ineens op: 'Waarom stelt KWF Kankerbestrijding niet een apart budget beschikbaar, speciaal bedoeld voor het wetenschappelijk onderzoek naar borstkanker? Een geldpotje waarop uitsluitend vrouwelijke wetenschappers met nieuwe onderzoeksvoorstellen voor de aanpak van deze soort kanker kunnen inschrijven?' En lachend: 'Nee, dit keer niet bestemd voor mannelijke onderzoekers.' Het leek Goulmy een goed idee: 'Borstkankeronderzoek... door vrouwen, voor vrouwen!' In gedachten zag zij de tekst al als logo afgebeeld. En ach, wat positieve 'discriminatie' in deze tijd waarin een minister het bijna-einde van de emancipatiestrijd had afgekondigd, leek haar zo slecht nog niet.

Extra stimulans

Bovendien, zo oordeelt de Leidse immunoloog en voorzitter van het landelijk Netwerk voor Vrouwelijke Hoogleraren nu, zou het mes hierdoor aan twee kanten kunnen

snijden. 'Zo'n geldpotje van KWF Kankerbestrijding kan een extra stimulans zijn voor vrouwelijke onderzoekers om de schouders eronder te zetten en zich helemaal op dit soort onderzoek te storten. Een uitdaging! Het is interessant, aantrekkelijk in vele opzichten en het heeft, zeker voor vrouwen, natuurlijk ook een emotionele kant... die van borstkanker. Die betrokkenheid kan net iets extra's opleveren in de aanpak van deze ziekte, waaraan in Nederland elk jaar zo'n 3500 vrouwen sterven, terwijl er hier jaarlijks ook 11.000 nieuwe patiënten met borstkanker bij komen.' Maar bovenal, stelt Els Goulmy, is het ook echt nodig dat vrouwelijke onderzoekers zich weer meer doen gelden. 'Ik mis de laatste jaren iets van die terriëmentaliteit bij veel vrouwelijke wetenschappers. Je ergens in vastbijten, je zinnen op iets zetten, ik heb dat altijd gedaan. Maar de meeste jonge vrouwen, zo'n zestig procent, gaan uiteindelijk niet door in het wetenschappelijk onderzoek. Ze werken een aantal jaar binnen de muren van een universiteit, promoveren op hun studie en verlaten vervolgens de universiteit. Om zich aansluitend te wijden aan hun gezin of iets anders. Op zichzelf is dat ieders eigen keus en is er ook niets op tegen – anders dan dat het zéker een verlies is van soms heel bijzondere, vrouwelijke kwaliteiten. En in het verlengde

daarvan: een kapitaalvernietiging. Want er is vanuit de universiteiten ook veel in hen geïnvesteerd.'

Onvoldoende faciliteiten

Aan de andere kant stelt Els Goulmy vast dat werkgevers, en niet alleen de universitaire wereld maar ook het bedrijfsleven, het voor vrouwen allesbehalve aantrekkelijk maken om door te gaan. 'Er zijn onvoldoende faciliteiten, zoals drie- of vierdaagse werkweken, deeltijdmogelijkheden, crèches, enzovoort.'

Professor dr. Els Goulmy werd augustus 2002 werd zij onderscheiden met de prestigieuze Spinozapremie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor haar jarenlange, baanbrekende werk op het terrein van het leukemieonderzoek. Het leidde tot de ontwikkeling van een nog experimenteel vaccin tegen de terugkeer van leukemie na een beenmergtransplantatie. Het vaccin wordt thans uitgetest bij een kleine groep patiënten. Zonder persoonlijke wilskracht, gretigheid, natuurlijk ook kansen en wellicht een beetje geluk zou het nooit tot zo'n hoopvolle ontwikkeling in de kankergeneeskunde zijn gekomen. Met enigszins gemengde gevoelens beziet Els Goulmy dan ook de thans in haar ogen afbuigende curve van het aantal vrouwen in de wetenschappe-

'Vrouwen op leidinggevende posities in de academische wereld...? Ze zijn er bijna niet. Hoe hoger je kijkt in de universiteiten, des te minder vrouwen tref je er aan.'

door vrouwen!

Professor dr. Els Goulmy

lijke wereld. Vijftien, twintig jaar geleden gloorde hun opmars nog. 'Maar nu... nu kachelen we weer achteruit als vrouwen. Vrouwen op leidinggevende posities in de academische wereld...? Ze zijn er bijna niet. Hoe hoger je kijkt in de universiteiten, des te minder vrouwen tref je er aan. Wist u dat nog geen acht procent van de hoogleraren vrouw is? Acht procent! Terwijl het, na al die jaren van emancipatiestrijd, toch zeker nu al op veertig procent had moeten zitten. Nederland scoort met dat cijfer niet alleen erg laag in Europees verband, maar ook mondiaal. Er moet écht iets gebeuren.' Het is allerwegen een mentaliteitskwestie, vindt professor Goulmy. 'Veel mannen in de wetenschappelijke wereld zien nu eenmaal niet de capaciteiten van de vrouw als onderzoeker. Veel vrouwelijke onderzoekers werken parttime en hebben bewezen op een efficiënte wijze uitstekend onderzoek te doen. Maar ik constateer ook dat vrouwen in het algemeen een meer terughoudende manier van reageren hebben, ook als ze voor een hogere positie worden gevraagd. Ze denken tien keer na alvorens ze antwoorden. Mannen roepen veelal onmiddellijk "ja". Vrouwen niet. Dat speelt mee in het gegeven dat er veel minder vrouwen werkzaam zijn in de wetenschap en het management daarvan. Ofschoon vrouwen heel goed kunnen managen. Zij kunnen veel dingen tegelijk aan. Kijk maar hoe het in een gezin gaat: tegelijk een zakelijk telefoontje beantwoorden, de voordeur opendoen en een kind vertellen dat hij z'n jas aan moet doen.' Denkt mevrouw Goulmy dat een speciaal geldpotje van KWF Kankerbestrijding het begin kan zijn van een stijgende lijn in het aantal vrouwelijke wetenschappelijk onderzoekers? 'Elk begin kan tot iets bijzonders leiden. Ook dit. De directeur van KWF Kankerbestrijding, de heer Hanselaar, reageerde in elk geval enthousiast toen ik tijdens die bijeenkomst over borstkanker mijn idee lanceerde.'

Tekst: René Steenhorst

Fotografie: Photography & Images